

har den relevante sakkunnskapen når man skal delta i en samfunnsdebatt. Man må i tillegg være reflektert om etikk.

La oss si at vi diskuterer om adgangen til selvbestemt abort bør utvides til 22. uke. En leges faktakunnskap om fosterutvikling vil være relevant her. Men for å kunne ta stilling til abortspørsmålet må man også ha en reflektert oppfatning om hvorvidt fosteret har krav på vern, og hva som eventuelt skal til for at fosteret har krav på dette vernet. Man må også ha et velbegrunnet svar på hvor tungt hensynet til gravides råderett over egen kropp bør veie.

Du kommer heller ikke unna etiske vurderinger hvis du vil delta i en debatt om hvorvidt et gruveselskap bør få tillatelse til å lagre giftig avfall i et sjødeponi. Marinbiologer og kjemikere kan bidra med kunnskap om risikoen ved et slikt sjødeponi. Men det er et etisk spørsmål hvor høy risiko vi kan akseptere, hvordan vi bør fordele byrden som risikoen medfører, og hvordan risikoen bør avveies mot andre hensyn.

Etikk og bærekraft

Det stilles i økende grad krav til både private og offentlige virksomheter om at de skal ta hensyn til bærekraftig utvikling når man tar beslutninger. Bærekraftig utvikling forstås vanligvis som en «utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov» (FN, 2021). Allerede i denne formuleringen ligger det en spenning mellom to motstridende hensyn, nemlig hensynet til de som lever i dag, og hensynet til de som lever i fremtiden. Begrepet om

bærekraft blir vanligvis forstått som at det handler om tre dimensjoner, nemlig klima/miljø, økonomi og sosiale forhold (FN, 2021). Disse tre dimensjonene står også ofte i konflikt med hverandre. Det er for eksempel utfordrende å dekke de økonomiske behovene til personer som lever i fattigdom, samtidig som vi tar vare på natur og klima.

I og med at målet om bærekraft har så mange indre spenninger, må vi reflektere etisk for å finne ut hva som kan regnes som bærekraftig utvikling. Hvor langt strekker ansvaret vårt seg for de menneskene som kommer til å leve om femti, hundre eller tusen år? Skal vi legge like mye innsats i å sikre deres behov, som vi legger i å dekke behovene til de som lever i dag? Hvilken verdi har naturvern? Er for eksempel skoger, elver og økosystemer i havet ressurser vi kan bruke på den måten som best ivaretar behovene til mennesker, eller har naturmangfold en verdi i seg selv, uavhengig av om naturen dekker våre behov? Inkluderer en bærekraftig utvikling bare hensynet til mennesker, eller har vi også et ansvar for behovene til andre dyr? Hvor langt strekker i så fall dette ansvaret seg? Dette er spørsmål som tas opp av noen av de teoriene vi skal diskutere her.

Forskjellen mellom normative og deskriptive spørsmål om etikk

Vi skiller mellom **deskriptive** og **normative utsagn**. Et deskriptivt, eller beskrivende, utsagn sier noe (sant eller usant) om hvordan virkeligheten faktisk er. «De fleste mennesker lyver flere ganger i uken» er et deskriptivt utsagn. Normative utsagn, derimot, sier noe om hva som bør eller skal være tilfelle. «Du bør aldri lyve» er et